

La llibertat, la democràcia i Europa

«Finalment, en l'estat de coses actual, la llibertat ha acabat sortint guanyadora. Està derrotant la democràcia. Per descomptat, no la llibertat de tots, sinó la d'aquells que en la competició resulten ser més forts (nacions, regions, individus): la llibertat reivindicada per Benjamin Constant amb el significatiu apòleg de la “riquesa”, que és més “forta que els governs”, o potser també aquella per la qual diuen lluitar els seguidors de l'associació neonazi dels “Cavallers de la llibertat”. (...) És a dir, que ha vençut la llibertat –en el món ric– amb totes les terribles conseqüències que això comporta i comportarà per a la resta. La democràcia queda aplaçada fins a un nou demà en què serà objecte d'una nova reflexió per part d'uns altres. Potser ja no europeus.»

Canfora, L.: *La democràcia. Historia de una ideología*. Barcelona: Crítica, 2004, ps. 288-89.

Recomanem...

Canfora, L.: *Una profesión peligrosa: la vida cotidiana de los filósofos griegos*. Barcelona: Anagrama, 2002.

Pròxima xerrada

Dimarts, 12 de maig de 2009 a les 19:30

Política de l'espai | Espai de la política (Taula de recapitulació)

Coordina: Tiago Romeu

Amb Tomás Caballero Roldán, Josep M. Casasús Rodó, Oriol Farrés, Alfons Freire, Bernat Lladó Mas i Alexandre Nunes de Oliveira

www.gep21.org

(In)disciplines. Itineraris en el pensament del segle XXI

Dimarts, 5 de maig de 2009 a les 19:30

Luciano Canfora

Europa? Democràcia i lluita de classes

Oriol Farrés

Què vol dir «democràcia»? Qui són els demòcrates? Potser no hi ha hagut cap terme que hagi tingut tantes interpretacions, manipulacions i canvis de sentit com aquest mateix, que va sorgir a Grècia fa més de dos mil cinc-cents anys i que avui dia veiem invocat per uns i altres. Luciano Canfora, filòleg clàssic i historiador, ha reflexionat lúcidament sobre totes aquestes qüestions, i ho ha fet en el context de desconcert i crisi imperants a l'Europa actual. Les seves conclusions demolidores han impulsat un debat tan profund com necessari.

Els orígens de la democràcia

«En realitat, el punt de partença és el següent: qui té la ciutadania? Qui són aquests “tots” la llibertat dels quals és la raó de ser de la democràcia? La segona pregunta és: fins i tot quan els *tots* lliures tenen la ciutadania, ¿com l'exerceixen els que són socialment més febles? Aquest segon problema, molt controvertit, n'implica també d'altres: la qüestió dels instruments necessaris per poder exercir de manera efectiva la ciutadania (fins i tot sense els recursos intel·lectuals i materials adequats), la qüestió de la validesa del principi de la “majoria” i el dilema que apareix tantes vegades en la pràctica política concreta de si ha de prevaldre la “voluntat del poble” o el “dret”.»

Canfora, L.: *La democràcia. Historia de una ideología*. Barcelona: Crítica, 2004, p. 32.

La regla de la majoria

«El recompte de vots –escrivia Gramsci amb una frase encertada i clarivident en una pàgina crucial dels seus *Quaderni*¹ – és la manifestació terminal d'un llarg procés, en el qual aquells que exerceixen una influència més gran són justament aquells que “dediquen a l'Estat i a la Nació les seves millors forces” (la frase és irònica). Si aquests presumptes pròcers, malgrat els immensos esforços materials que posseeixen, no obtenen el consens de la majoria, haurem de pensar que són uns ineptes!»

Canfora, L.: *Crítica de la retòrica democrática*. Barcelona: Crítica, 2002, p. 20.

El terror de les masses

«Tots, legisladors i polítics, actuen i pensen *com si* aquest subjecte pogués irrompre en escena d'un moment a l'altre. No cal dir que la “plena explicació” de la persona en el món dels homes lliures –i per tant, també en l'anomenat “miracle grec”– és un dels efectes de la presència de l'esclavitud a gran escala. La sentència de Nietzsche que accepta, tot i que dubitativament, que la ruïna del món antic va ser conseqüència de l'esclavitud, però que de manera polèmica afegeix que “ens arruïnarem per l'absència de l'esclavitud” [*Sobre l'avenir de les nostres escoles*. Ed. Kroner, vol. IV, p. 153], denota la consciència d'aquest nexa.»

Canfora, L.: *Aproximación a la historia griega*. Madrid: Alianza, 2003, p. 85.

1 A. Gramsci, *Quaderni del carcere*, ed. Per V. Gerratana, Einaudi, Torí, 1979, p. 1625.

La revolució

«De l'anàlisi que hem realitzat, es desprèn una darrera consideració, que es pot enunciar com una pregunta de valor general i no sols aplicable al nostre passat més recent. ¿Quantes generacions pot durar una experiència “revolucionària”? Tant la Revolució Francesa de finals del segle XVIII com la comunista que ocupa bona part del segle XX demostren que, a partir de la segona generació, aquesta experiència no es transmet. No en volem extreure una llei general: només és la constatació d'una dada evident. Sense ànims d'ofendre els “marxistes ortodoxos” (una tribu de dubtós prestigi científic, i que es correspon ben poc al pensament de Marx), s'ha d'observar que la base de les revolucions és la tensió moral, sense oblidar, evidentment, els pressupòsits materials.»

Canfora, L.: *Crítica de la retòrica democrática*. Barcelona: Crítica, 2002, p. 58.

Dictadura o democràcia?

«Aquest tret fa de Juli Cèsar un dictador radicalment diferent dels molts que van emular el seu poder al llarg dels segles. La seva capacitat de mantenir separats el control polític i l'organització d'una dictadura vitalícia, la llibertat de l'art i la cultura, no s'ha de considerar, a la llum de l'atemptat mortal de març del 44, una experiència –o més ben dit, una hipòtesi– condemnada al fracàs: en realitat, August, el qual creia fermament en l'“intervencionisme cultural” del *princeps*, més encara, que el considerava com una de les seves tasques, tanmateix, quan anava al Senat –almenys en un moment força crític– es posava la cuirassa.»

Canfora, L.: *Julio César. Un dictador democrático*. Barcelona: Ariel, 2000-2007, p. 362.